

Rekre ENVI

T A
Č R

Tento projekt je spolufinancován se státní podporou
Technologické agentury ČR a Ministerstva životního
prostředí v rámci Programu Prostředí pro život.

www.ta.cz

www.mzp.cz

SOCIÁLNĚ-EKONOMICKÉ A DEMOGRAFICKÉ DOPADY CESTOVNÍHO RUCHU V KRNAP

VÝSTUP SS06010402-V4

ANNA ČTVRTNÍKOVÁ, MARTIN ERLEBACH, DANA FIALOVÁ, TOMÁŠ JANÍK, TEREZA KŮSOVÁ, JIŘÍ VÁGNER

Výzkumný
ústav pro
krajinu

Přírodovědecká fakulta
Univerzita Karlova

BOTANICKÝ
ÚSTAV AV ČR
v.v.i.

SOCIÁLNĚ-EKONOMICKÉ A DEMOGRAFICKÉ DOPADY CESTOVNÍHO RUCHU V KRNP

VÝSTUP SS06010402-V4 – N_{MAP} Specializovaná mapa s odborným obsahem

Výstup projektu SS06010402 TAČR RekREENVÍ – komplexní hodnocení dopadů cestovního ruchu na území KRNP

ÚVOD: KONTEXT, CÍL A VÝZNAM MAPY

Cestovní ruch představuje v území Krkonošského národního parku (KRNP) jeden z klíčových faktorů formujících nejen ekonomiku regionu, ale i jeho sociální a demografickou strukturu. Dlouhodobý růst návštěvnosti, proměna forem rekreace a rozvoj rekreačního a investičního bydlení, se v území projevují nerovnoměrně a mají na jednotlivé obce různé dopady (Fialová 2021). Cílem této specializované mapy je komplexně zachytit sociální, ekonomické a demografické dopady cestovního ruchu na úrovni obcí, které mají část svého území ve správě KRNP a ukázat jejich prostorovou diferenciaci. Mapa poskytuje analytický rámec pro porozumění vztahům mezi cestovním ruchem, populačními změnami, bydlením a obecními rozpočty a vytváří podklad pro informované rozhodování v oblasti řízení cestovního ruchu, územního plánování a regionální politiky.

METODIKA: DATA A JEJICH ZPRACOVÁNÍ

Sada map vychází převážně z veřejně dostupných dat Českého statistického úřadu, doplněných o data z databáze Tourdata.cz, cenových map Ministerstva financí ČR a evidence Českého úřadu zeměměřického a katastrálního. Tyto zdroje poskytují detailní informace o demografickém vývoji, návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení, bytové výstavbě a ekonomických přínosech cestovního ruchu na úrovni jednotlivých obcí. Ukazatele jsou zpravidla relativizovány na počet obyvatel, aby bylo možné porovnávat obce rozdílné velikosti, a pro zachycení dlouhodobých i recentních trendů jsou využívány časové řady, indexy změny a hrubé míry.

- Vedle těchto oficiálních statistických dat mapa pracuje také se zbytkovými geolokačními GSM daty poskytnutými Ministerstvem vnitra ČR, pocházejícími z dat mobilních operátorů. Tato data umožňují sledovat skutečnou přítomnost osob v území v různých denních a týdenních časových řezech. Jejich přínosem je možnost zachytit nejen turisty ubytované v hromadných ubytovacích zařízeních, ale také osoby bez trvalého bydliště v obci, které v území pobývají krátkodobě – zejména jednodenní výletníky.
- Právě tato skupina návštěvníků představuje v území KRNP významnou zátěž z hlediska využívání infrastruktury, dopravy a veřejného prostoru, aniž by se její přítomnost plně promítala do statistik přenocování či do přímých ekonomických přínosů obcí. Kombinace oficiálních statistických zdrojů a dat mobilních operátorů tak umožňuje komplexnější pohled na časoprostorovou dynamiku návštěvnosti a lépe vystihuje skutečný rozsah a charakter tlaků spojených s cestovním ruchem v území.
- Součástí mapy je rovněž výsledná typologie obcí, vytvořená pomocí vícerozměrných statistických metod – standardizace vstupních proměnných, faktorové analýzy a následné shlukové analýzy, která syntetizuje sociální, demografické a ekonomické projevy turismu do pěti typů obcí.
- Součástí mapové sady je také detailní případová studie obce Pec pod Sněžkou, která byla zvolena jako reprezentativní příklad extrémně turisticky exponované horské obce s dlouhodobě vysokou intenzitou cestovního ruchu. Výběr této obce umožňuje detailně ilustrovat procesy a vztahy identifikované na úrovni celého území KRNP, zejména vazby mezi návštěvností, populačním vývojem, bytovou výstavbou a proměnou funkce území. V rámci případové studie jsou kombinovány časové řady demografických, dat o cestovním ruchu, bytové výstavbě s daty o sezónnosti návštěvnosti, což umožňuje hlubší interpretaci mechanismů, které z kartogramů za celé území KRNP vyplývají pouze v agregované podobě.
- Data za ostatní obce zahrnuté do analýzy nejsou v tištěné verzi mapy rozpracována formou samostatných případových studií, avšak jsou plně dostupná v online verzi specializované mapy. Ta umožňuje interaktivní práci s jednotlivými ukazateli, jejich prostorové porovnání mezi obcemi a detailnější zkoumání specifik jednotlivých lokalit. Kombinace tištěné mapy a online verze tak poskytuje jak syntetický přehled hlavních trendů, tak možnost jejich dalšího prohlubování podle potřeb uživatelů z řad správy území, obcí i odborné veřejnosti.

HLAVNÍ VÝSLEDKY: INTERPRETACE A VYUŽITÍ MAPY

Mapa ukazuje, že dopady cestovního ruchu v území KRNP jsou výrazně prostorově diferencované a nelze je chápat jako homogenní proces probíhající rovnoměrně napříč regionem. Přestože celkový počet obyvatel v obcích KRNP dlouhodobě spíše stagnuje, jednotlivé obce vykazují velmi rozdílné populační a migrační trajektorie, které úzce souvisejí s intenzitou cestovního ruchu. V části obcí dochází k dlouhodobému populačnímu úbytku a stárnutí obyvatelstva, zatímco jiné zaznamenávají stabilizaci či mírný růst, jenž je převážně tažen migračními procesy spojenými s cestovním ruchem a druhým bydlením.

Kartogramy a grafy zaměřené na návštěvnost a přenocování ukazují výraznou koncentraci cestovního ruchu do omezeného počtu hlavních horských středisek, zatímco značná část obcí zůstává mimo hlavní návštěvnické toky. Zároveň se potvrzuje strukturální proměna cestovního ruchu, charakterizovaná zkracováním délky pobytu při rostoucím počtu návštěvníků. Tento trend má zásadní význam pro interpretaci přenocování, zatížení infrastruktury i ekonomických přínosů turismu a vysvětluje, proč se nárůst počtu turistů ne vždy promítá do odpovídajícího růstu přenocování nebo obecních příjmů.

Významnou roli v těchto procesech hraje bytová výstavba a proměna bytového fondu. Mapa ukazuje, že v řadě obcí je nová výstavba dlouhodobě orientována především na rekreační a investiční bydlení. Tento vývoj zvyšuje návštěvnickou kapacitu území, avšak současně zesiluje tlak na místní trh s bydlením, což se projevuje rostoucími cenami nájmu a zhoršující se dostupností bydlení pro rezidenty.

Mapa zároveň upozorňuje na významnou skupinu návštěvníků, která není plně zachycena v oficiálních statistikách cestovního ruchu. Jednodenní výletníci, kteří v obcích nepřenocují, se nepromítají do statistik, přesto však představují výraznou zátěž z hlediska dopravy, využívání infrastruktury, veřejného prostoru i kvality života rezidentů. Geolokační GSM data ukazují, že v exponovaných obdobích může počet reálně přítomných osob výrazně převyšovat počet rezidentů, zejména o víkendech a v hlavních sezónách. Současně mapa poukazuje na strukturální podhodnocení oficiálních statistik ubytování, které nezachycují rychle se rozvíjející segment individuálních pronájmů bytů, apartmánů a menších objektů s kapacitou pod pět pokojů a deset lůžek. Tyto formy ubytování přitom v řadě obcí významně přispívají k nárůstu návštěvnické kapacity, tlaku na bytový fond a růstu cen bydlení, aniž by byly adekvátně reflektovány v datech o přenocování. Kombinace oficiálních statistik s daty mobilních operátorů proto umožňuje realističtější interpretaci skutečné intenzity využívání území a lépe vysvětluje rozdíly mezi vykazovanou návštěvností a reálnou zátěží obcí.

Výsledná typologie obcí tyto dílčí poznatky syntetizuje do přehledného rámce, který umožňuje identifikovat obce s extrémní turistickou expozicí, obce s kombinací turistických a rezidenčních funkcí i obce, kde turismus hraje pouze okrajovou roli. Typologie tak představuje praktický nástroj pro cílené řízení cestovního ruchu, diferencované nastavení regulací a priorit v územním plánování v kontextu udržitelného rozvoje. Využití mapy proto přesahuje čistě analytickou rovinu a poskytuje podklad pro strategické rozhodování správy národního parku, obcí i dalších aktérů při hledání vyváženého vztahu mezi ochranou přírodních hodnot, kvalitou života místních obyvatel a ekonomickými přínosy cestovního ruchu.

Pec pod Sněžkou slouží jako případová ilustrace těchto procesů, které se zde koncentrují s mimořádnou intenzitou. Navzdory dlouhodobě velmi vysoké návštěvnosti a extrémní turistické funkci zůstává počet trvale žijících obyvatel relativně stabilní. Demografický vývoj obce je charakterizován zvýšenou migrační fluktuací a omezenou dostupností bydlení pro rezidenty. Současně je zde patrná silná vazba mezi rozvojem cestovního ruchu a bytovou výstavbou orientovanou především na rekreační a investiční bydlení, což vede k růstu návštěvnické kapacity a k extrémní časové koncentraci zátěže, zejména o víkendech a v hlavních sezónách. Srovnávací fotografie navíc dokládají výraznou estetickou i funkční proměnu obce, spojenou se změnami využití objektů a celkovou proměnou obrazu sídla pod vlivem cestovního ruchu. Pec pod Sněžkou tak názorně ilustruje strukturální napětí mezi ekonomickými přínosy turismu a jeho dopady na každodenní fungování obce a kvalitu života místních obyvatel a potvrzuje potřebu diferencovaného přístupu k řízení cestovního ruchu v rámci území KRNP.

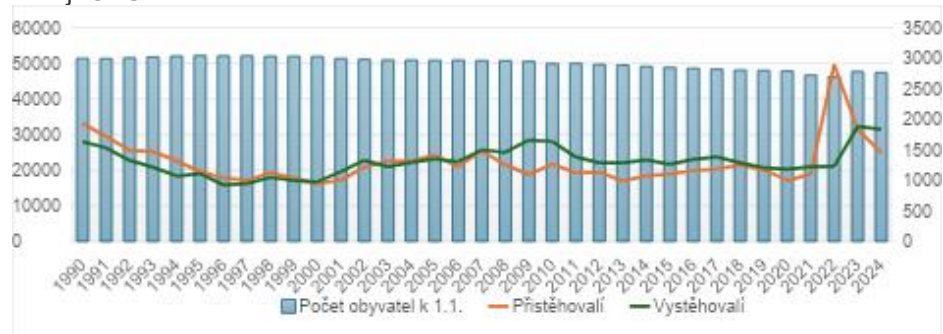
MAPOVÉ & GRAFICKÉ VÝSTUPY

VÝVOJ POČTU OBYVATEL OBCÍ NA ÚZEMÍ KRNAP

Celkový počet obyvatel se po celé sledované období pohybuje přibližně kolem hodnoty 50 000 a vykazuje pouze mírné kolísání, s pozvolným dlouhodobým poklesem patrným zejména od přelomu tisíciletí. Součástí grafu jsou také údaje o počtu vystěhovalých a přistěhovalých osob, znázorněné samostatnými křivkami. Výrazný nárůst počtu přistěhovalých je zaznamenán v roce 2022, což lze interpretovat jako reakci na zkušenost z období pandemických opatření, kdy byla omezena možnost pohybu mezi místem trvalého a rekreačního bydliště. V řadě případů došlo ke změně trvalého bydliště některého z členů domácnosti do objektu druhého bydlení či rekreačního apartmánu, aby bylo možné v případě opakování obdobných opatření legálně pobývat v obou lokalitách.

Graf 1 znázorňuje vývoj počtu trvale žijících obyvatel v obcích, jejichž území se nachází, byť malou plochou, na území ve správě KRNAP, v období let 1990–2024, a vychází z dat Českého statistického úřadu.

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel obcí na území KRNAP mezi lety 1990 a 2024, Zdroj: ČSÚ

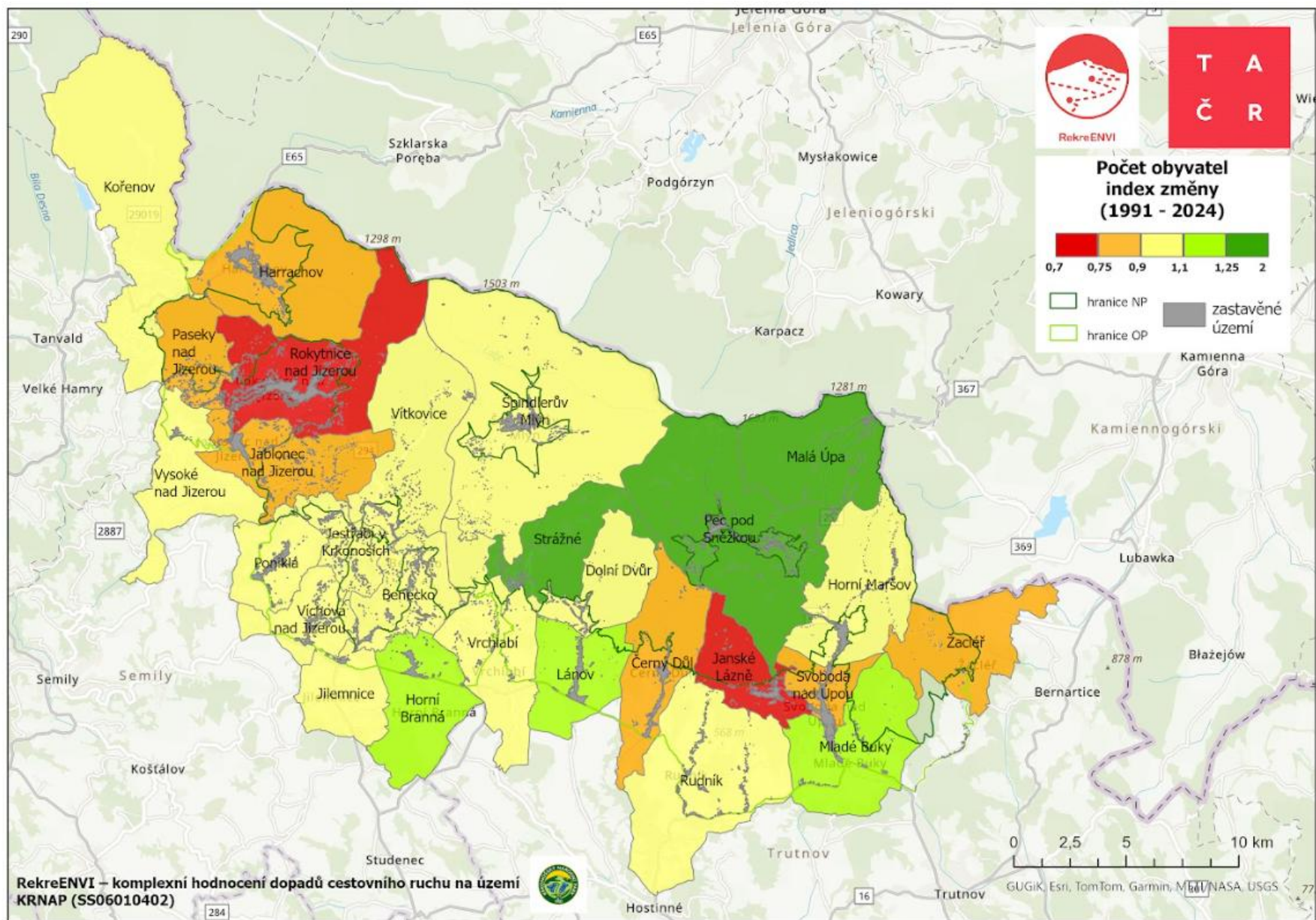

Kartogramy 1 a 2 na následujících stranách pokrývají obce, jejichž území se nachází, byť malou plochou, na území ve správě KRNAP, a vycházejí z dat Českého statistického úřadu. Prostorově rozvíjejí celkový populační vývoj zachycený v grafu 1 a ukazují, jak se relativně stabilní vývoj celkového počtu obyvatel v území KRNAP promítá do výrazně diferencovaných trendů na úrovni jednotlivých obcí.

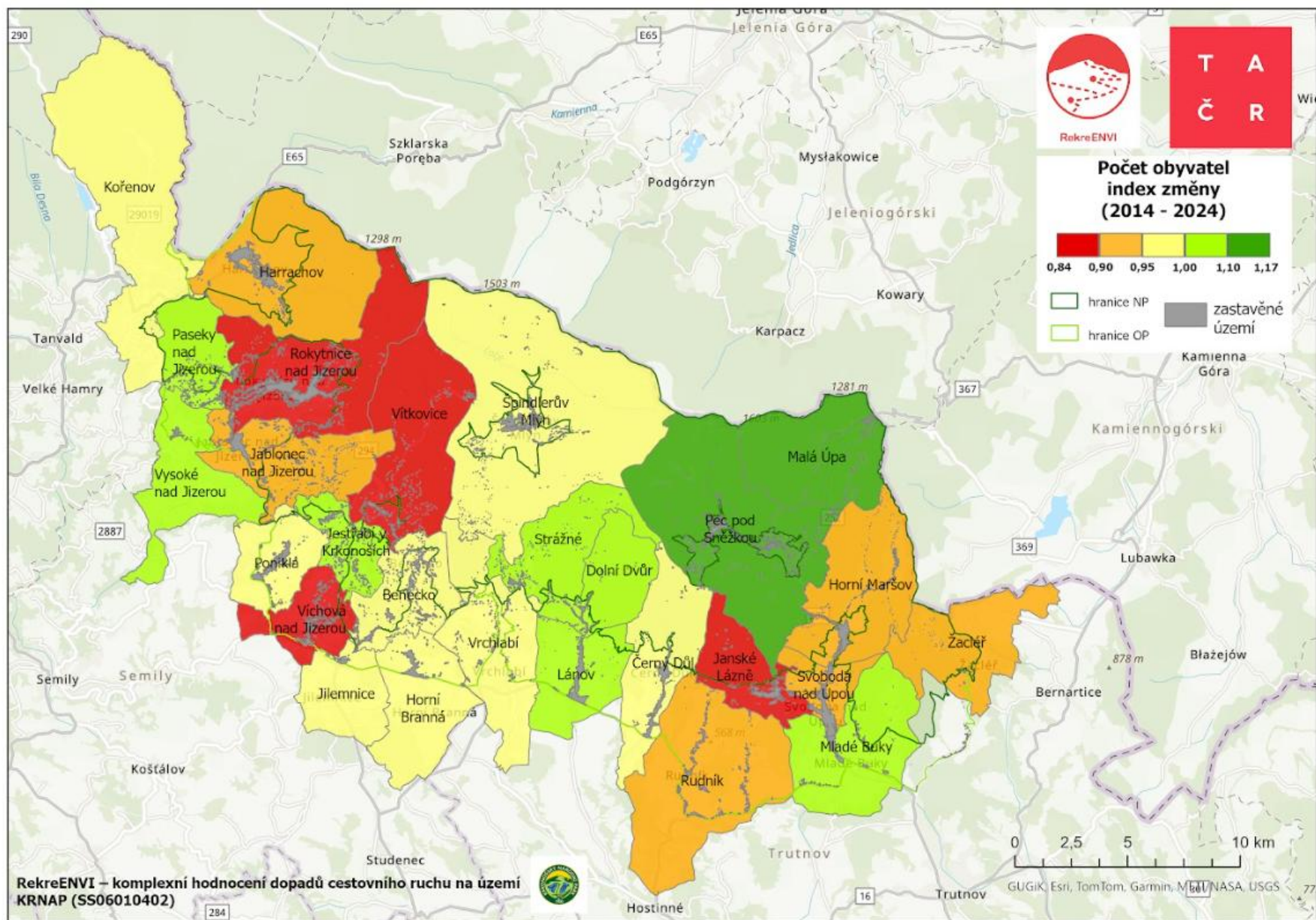
Změna počtu obyvatel je vyjádřena pomocí ukazatele index změny, který představuje podíl počtu obyvatel v roce 2024 ku počtu obyvatel v roce 1991 (kartogram 1), resp. v roce 2014 (kartogram 2). Hodnoty vyšší než 1 indikují populační růst, hodnoty nižší než 1 pokles počtu obyvatel.

Kartogram 1 zachycuje dlouhodobý populační vývoj od počátku 90. let a ukazuje, že část obcí na území KRNAP zaznamenává trvalý úbytek obyvatel, zatímco jiné obce dosahují stabilizace či mírného růstu. Kartogram 2, zaměřený na poslední desetiletí, umožňuje identifikovat aktuální populační dynamiku a naznačuje, že rozdíly mezi obcemi se v recentním období spíše prohlubují, než vyrovnávají.

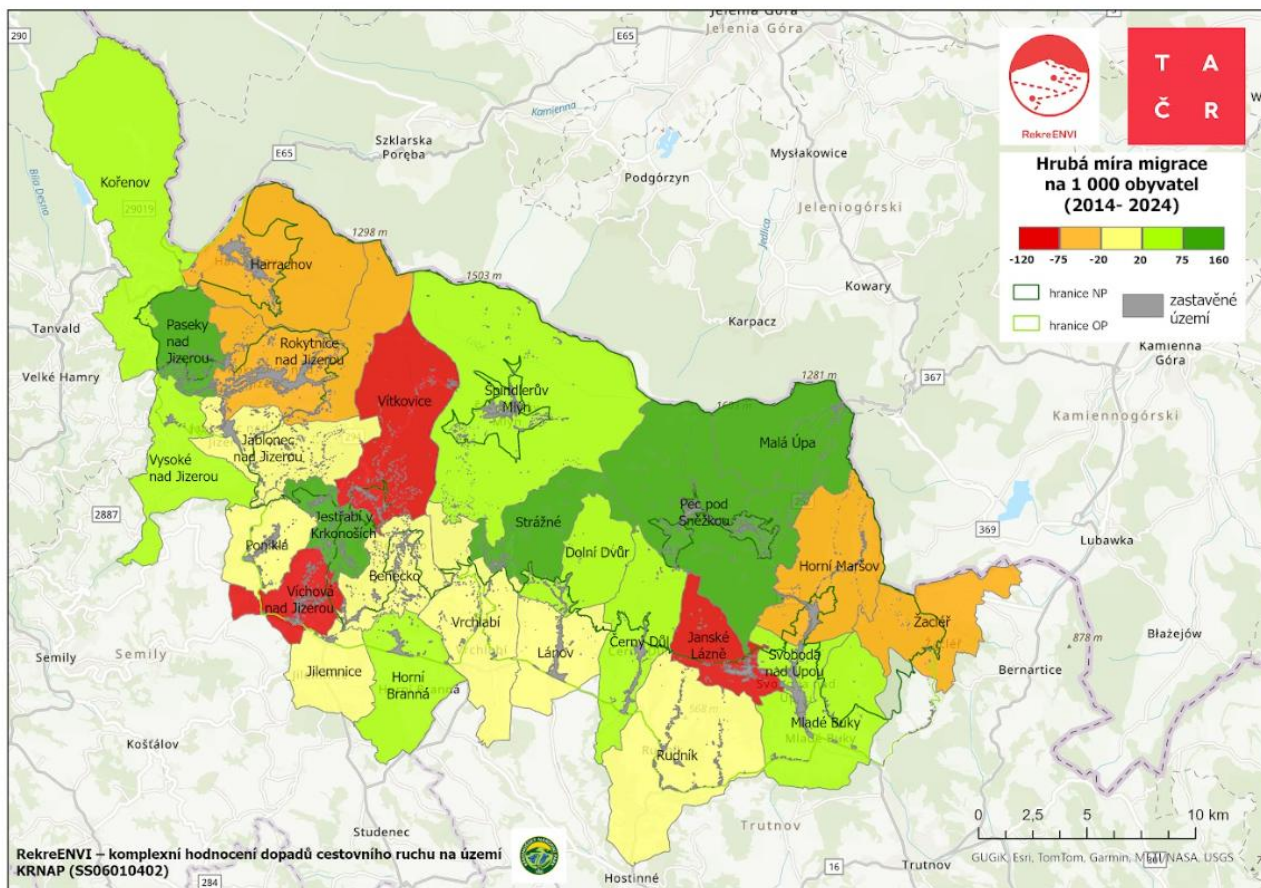
Ve vazbě na graf 1 tak kartogramy potvrzují, že relativně stabilní celkový počet obyvatel v území KRNAP je výsledkem protichůdných lokálních trendů – dlouhodobého populačního úbytku v části obcí a migračně podmíněné stabilizace či růstu v jiných lokalitách, které jsou často úzce propojeny s intenzitou cestovního ruchu a rozvojem rekreačního bydlení.

Kartogram 1: Index změny počtu obyvatel na území KRNP mezi lety 1991 a 2024, Zdroj: ČSÚ

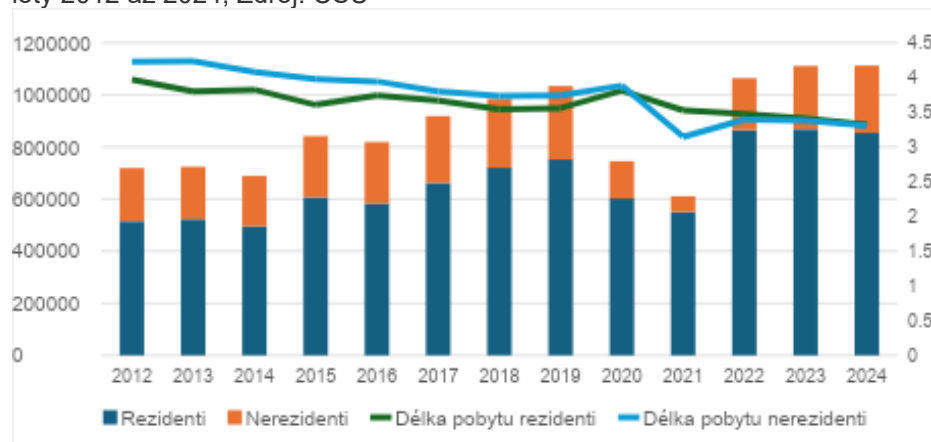

Kartogram 2: Index změny počtu obyvatel na území KRNP za poslední desetiletí (2024 versus 2014), Zdroj: ČSÚ

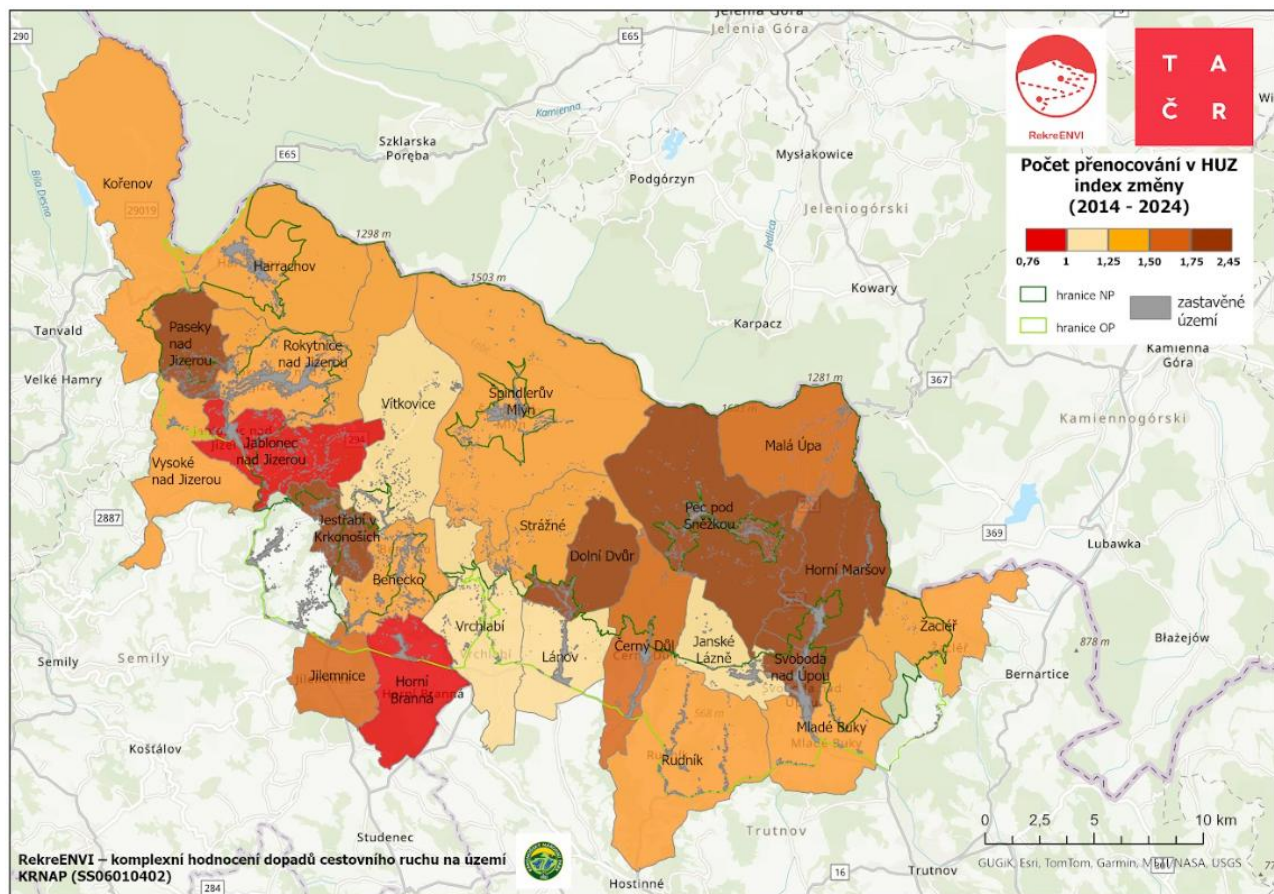
CESTOVNÍ RUCH NA ÚZEMÍ KRNAP

Graf 2: Počet turistů a délka pobytu v obcích na území KRNAP mezi lety 2012 až 2024, Zdroj: ČSÚ

Gr

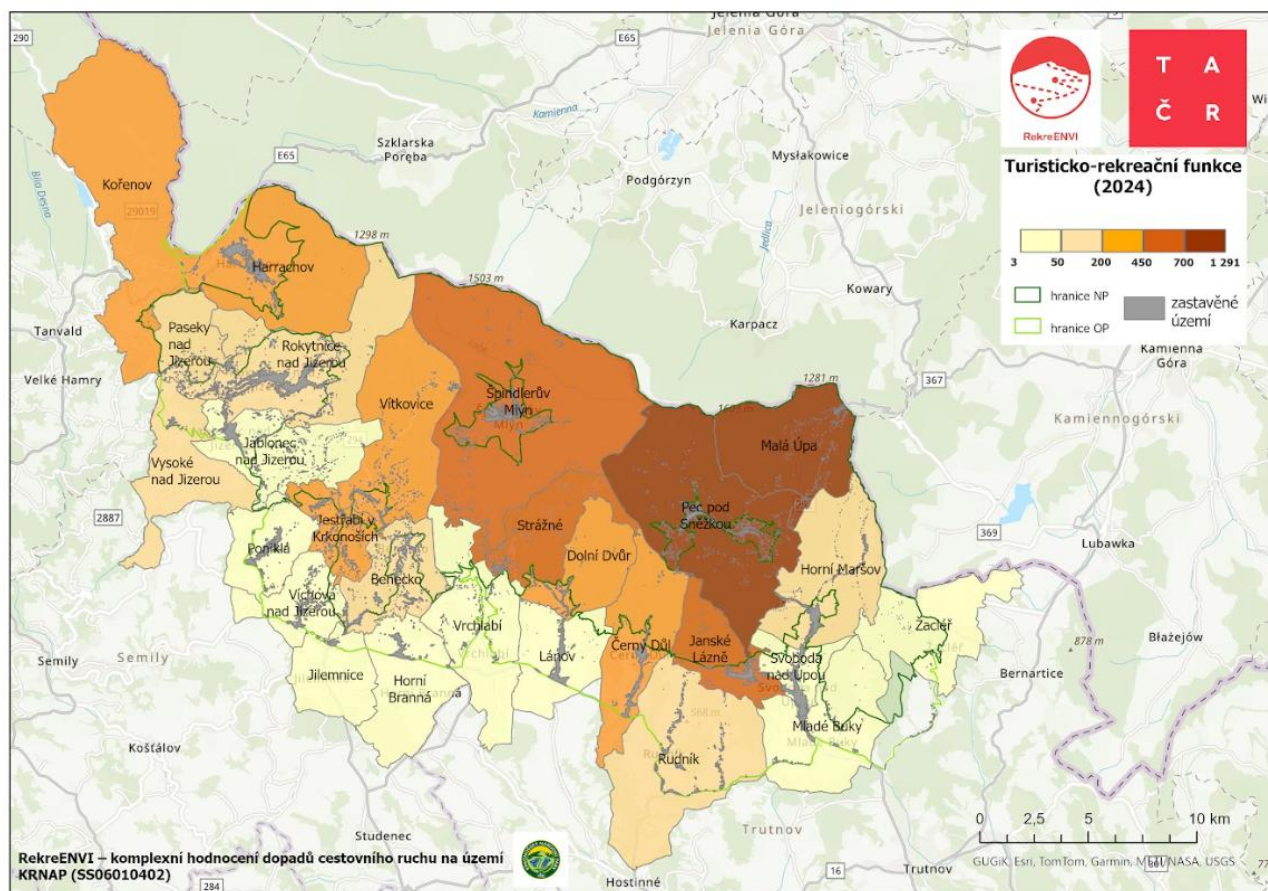
Graf 2 vyjadřuje počet turistů ubytovaných v hromadných ubytovacích zařízeních v letech 2012 až 2024 a rozlišuje domácí (rezidenty) a zahraniční turisty (nerezidenty) v obcích, jejichž území se nachází, byť malou plochou, na území ve správě KRNAP. Sleduje též délku jejich pobytu. Data byla získána z databáze ČSÚ. Do roku 2019 je patrný postupný nárůst návštěvnosti, který je v letech 2020 a 2021 výrazně přerušen vlivem pandemických omezení. Následné období 2022–2024 ukazuje rychlé oživení a další růst, přičemž v roce 2024 dosahuje počet turistů přibližně dvojnásobku hodnot z počátku sledovaného období. Struktura návštěvníků zůstává po celé období relativně stabilní, s převahou domácích turistů, kteří dlouhodobě tvoří zhruba tři čtvrtiny všech ubytovaných osob. Současně graf ukazuje klesající trend délky pobytu, která se v posledních letech u domácích i zahraničních turistů sblíží a stabilizuje na přibližně třech dnech, což naznačuje posun směrem ke kratším, avšak častějším pobytům.

Kartogram 4: Index změny počtu přenocování na území KRNAP za poslední desetiletí (2024 versus 2014), Zdroj: ČSÚ

Kartogram 4 vychází z dat Českého statistického úřadu a zobrazuje změnu počtu přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních v roce 2024, nejnovější dostupné údaje, ku roku 2014. Index změny, je počítán jako podíl mezi počtem přenocování v roce 2024 a v roce 2014 a vypovídá o tom, zda došlo k růstu počtu přenocování, hodnota indexu vyšší než 1, nebo k poklesu, hodnota nižší než 1.

Kartogram prostorově konkretizuje trendy patrné v grafu 2. Zatímco celkový počet turistů ve sledovaném období výrazně vzrostl, kartogram ukazuje, že tento růst se neprojevuje rovnoměrně napříč územím, ale koncentruje se především do obcí s rozvinutou turistickou infrastrukturou. Současně je nutné interpretovat změny počtu přenocování v kontextu klesající délky pobytu – v řadě obcí tak nárůst počtu turistů nevede k proporcionálnímu zvýšení přenocování, případně se projeví pouze mírně. Kartogram 4 proto neodráží pouze dynamiku návštěvnosti, ale také strukturální proměnu cestovního ruchu směrem ke kratším pobytům, která prostorově zvýhodňuje hlavní turistická centra a prohlubuje rozdíly mezi obcemi v rámci území KRNAP.

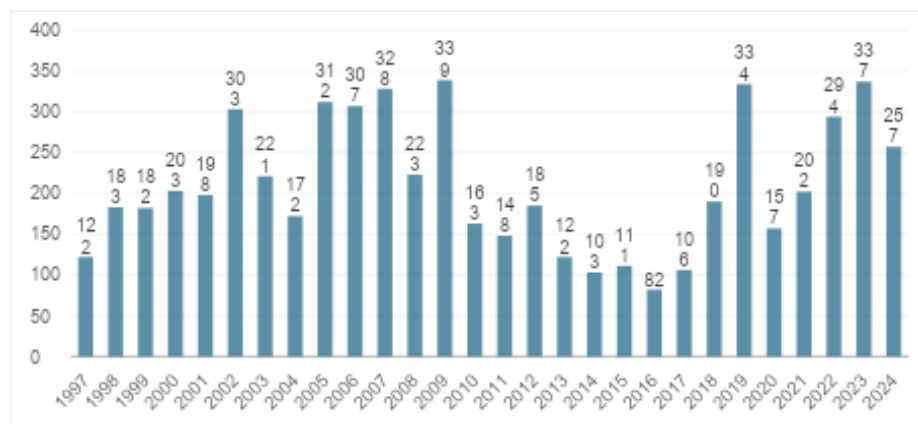

Kartogram 5: Turisticko-rekreační funkce na území KRNAP v roce 2024, Zdroj: ČSÚ

Kartogram 5 pokrývá obce, jejichž území se nachází, byť malou plochou, na území ve správě KRNAP. Turisticko- rekreační funkce vyjadřuje podíl lůžkové kapacity v hromadných ubytovacích zařízeních evidovaných Českým statistickým úřadem a potenciálního počtu lůžek v objektech individuální rekreace ku počtu trvale žijících obyvatel. Počty objektů individuální rekreace byly získány v roce 2020 z databáze Českého úřadu zeměměřického a katastrálního a za každý objekt je započítána kapacita 4 lůžka (Vystoupil 2007). Čím je vyšší podíl, tím je turisticko-rekreační funkce vyšší.

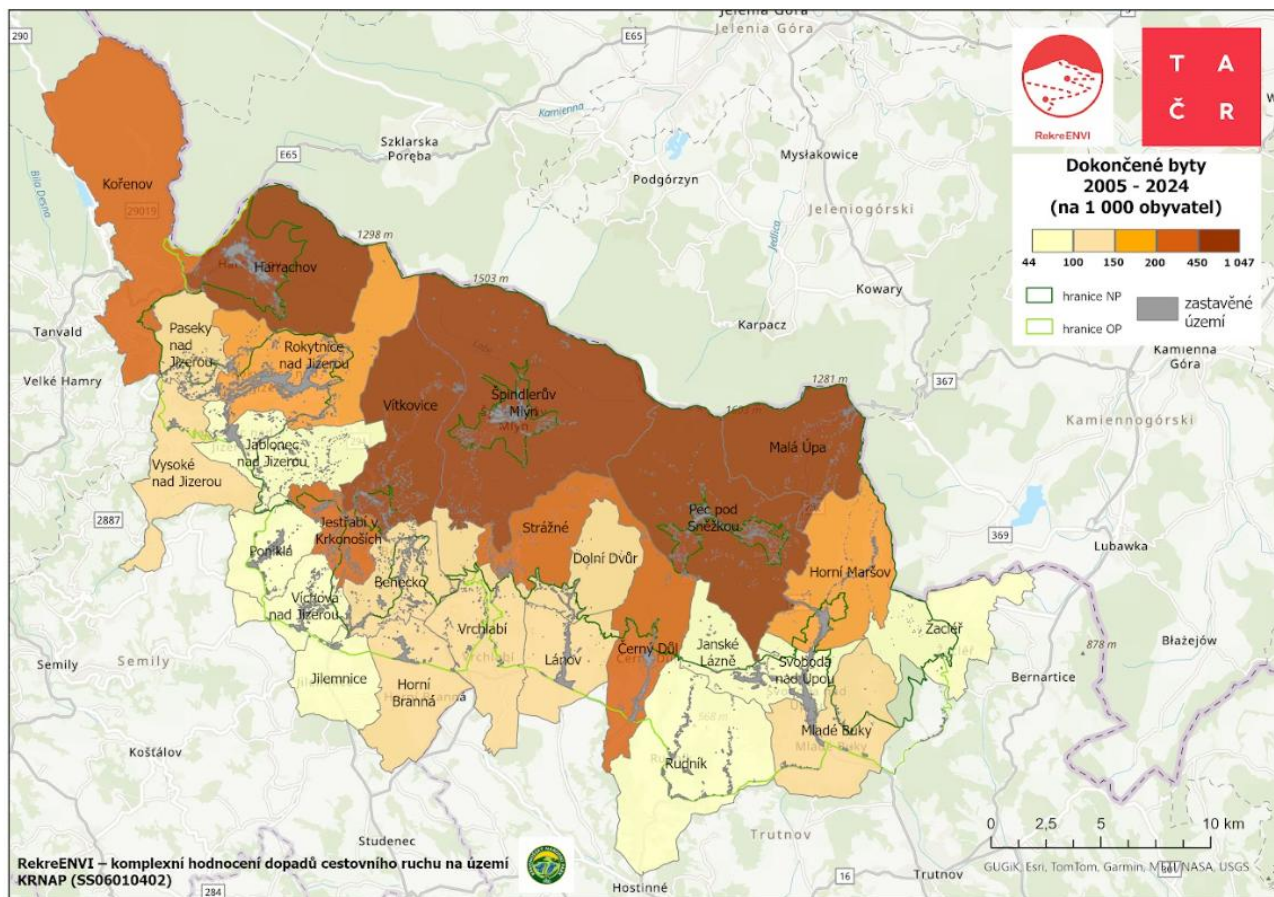
Kartogram 5 ukazuje výrazné rozdíly v míře turisticko-rekreační funkce jednotlivých obcí na území KRNAP, přičemž nejvyšší hodnoty dosahují obce s vysokým podílem lůžkové kapacity v hromadných ubytovacích zařízeních a objektech individuální rekreace vůči počtu trvale žijících obyvatel. Ve srovnání s kartogramem 4 je patrné, že obce s nejsilnější turisticko-rekreační funkcí zpravidla zároveň vykazují růst počtu přenocování, což potvrzuje jejich roli hlavních center cestovního ruchu, zatímco obce s nižší hodnotou tohoto ukazatele zůstávají mimo hlavní návštěvní toky a jejich podíl na celkové dynamice přenocování je omezený.

Graf 3: Počet dokončených bytů v obcích na území KRNAP mezi lety 1997 a 2024, Zdroj: ČSÚ

Graf 3 na základě dat ČSÚ znázorňuje počet dokončených bytů za roky 1997 až 2024 v obcích, jejichž území se nachází, byť malou plochou, na území ve správě KRNAP.

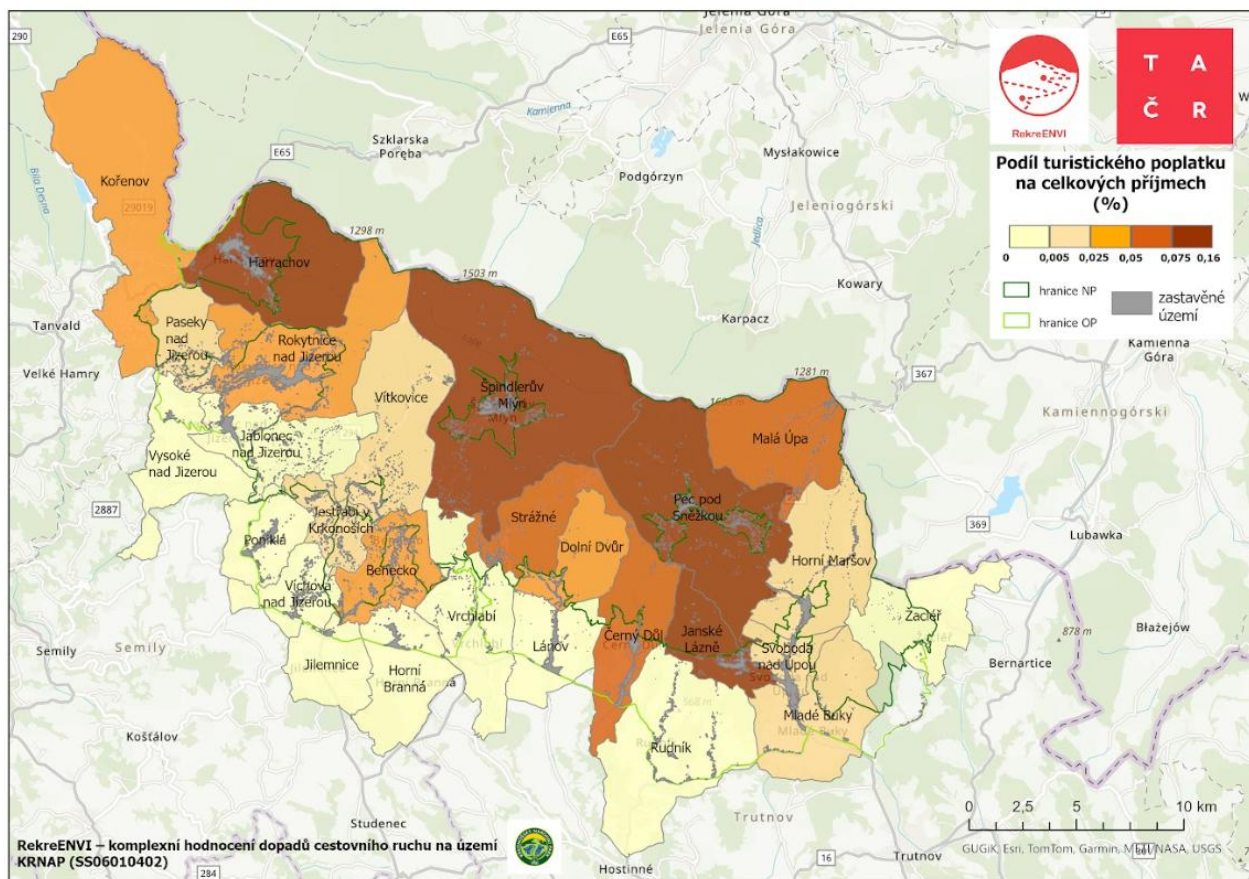
Graf ukazuje výraznou časovou proměnlivost bytové výstavby v obcích na území KRNAP, se zřetelnými etapami růstu a stagnace. Do roku 2009 je patrný nárůst počtu dokončených bytů, který lze spojovat se zvýšeným zájmem o rekreační apartmánové bydlení jakožto novou formu druhého bydlení (Kadlecová, Fialová 2012). Následující období po ekonomické krizi se vyznačuje poklesem a stagnací výstavby, zatímco od roku 2017 dochází k opětovnému oživení, kulminujícímu v letech 2019 a 2023. Statistiky nám neumožňují rozlišit, zda se jedná o byty určené pro trvalé bydlení nebo pro rekreaci. To, že nejsou trvale obývány vyplývá až z porovnání s počtem trvale žijících obyvatel. Rekreační byty nejsou ani podchyceny ve statistikách lůžkové kapacity ubytovacích zařízení. Počet jejich uživatelů, tak zůstává neznámý. Nicméně zároveň ukazuje, že objem nové bytové výstavby není přímo navázán na vývoj počtu trvale žijících obyvatel, což naznačuje, že významná část dokončených bytů neslouží primárně k trvalému bydlení, ale k rekreačním či investičním účelům.

Kartogram 6: Hrubá míra dokončených bytů na území KRNP za období 2005 až 2024, Zdroj: ČSÚ

Bytová výstavba představuje realizaci investic, které mohou směřovat jak do rozvoje bydlení pro trvale žijící obyvatelstvo, tak do výstavby bytů v rekreačních apartmánových domech. Právě byty určené k rekreačnímu a investičnímu využití však nejsou samostatně statisticky zachyceny, a to ani v databázích ČSÚ, ani ČÚZK. Jejich existenci lze proto pouze nepřímo odvozovat z nesouladu mezi intenzitou bytové výstavby a vývojem počtu trvale žijících obyvatel.

Hrubá míra dokončených bytů je vypočtena jako celkový počet dokončených bytů v období let 2005–2024 v dané obci, vztažený k počtu trvale žijících obyvatel v roce 2024 a násobený tisícem. Tento ukazatel umožňuje porovnání obcí rozdílné velikosti. Ve vazbě na kartogramy změny počtu obyvatel a migrační saldo je patrné, že v řadě obcí vysoká intenzita bytové výstavby nevede k odpovídajícímu populačnímu růstu. Kartogram 6 ve spojení s grafem 3 ukazuje, že stavební aktivita je v těchto obcích tažena především poptávkou po rekreačních apartmánech a investičním bydlení, jejichž užívání se promítá do nárůstu návštěvnické kapacity a turistické zátěže, nikoli však do růstu počtu rezidentů. Kartogram tak ilustruje prostorovou koncentraci bytové výstavby do obcí, kde se tento proces stává jedním z klíčových mechanismů další turistifikace území KRNP.

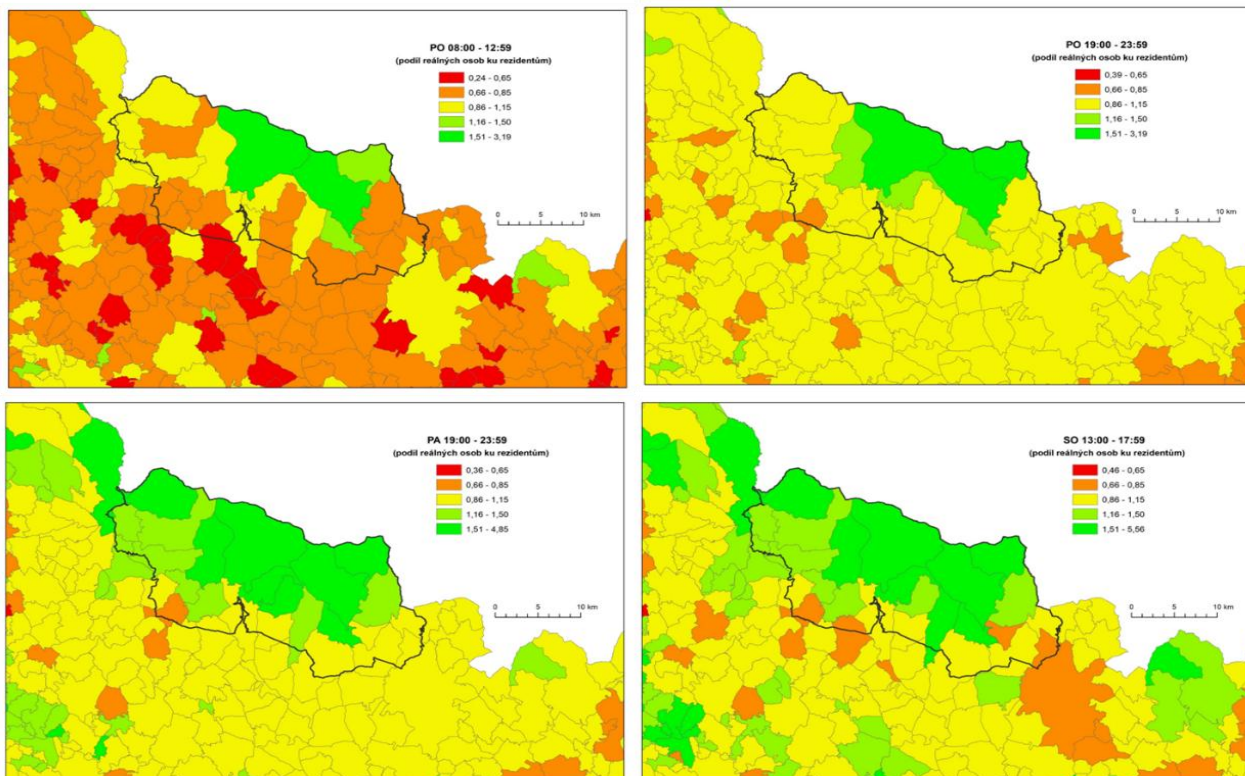

Kartogram 7: Podíl místního poplatku z pobytu na celkových příjmech obcí na území KRNP v roce 2024, Zdroj: ČSÚ, Tourdata.cz

Kartogram 7 pokrývá obce, jejichž území se nachází, byť malou plochou, na území ve správě KRNP.

Místní poplatek z pobytu platí v dané obci fyzická osoba (s výjimkou dětí mladších 18 let, držitelů ZTP a jejich průvodců, sezónních pracovníků a dobrovolníků a dalších osob specifikovaných místními vyhláškami), která v obci přenocovala za úplaty po dobu nepřesahující 60 dnů. Poplatek je povinen vybírat ubytovatel a odvádí jej obci, pro kterou je součástí příjmové strany rozpočtu obce. Maximální výše poplatku je stanovena Zákonem č. 565/1999 Sb. o místních poplatcích a může mít maximální výši 50 Kč za osobu a den (od roku 2021). Konečnou výši poplatku si stanovuje každá obec sama obecně závaznou vyhláškou. Příjem z toho poplatku byl získán z databáze Tourdata.cz a celková výše příjmů obcí z dat ČSÚ. Vypočítán byl podíl příjmů z místního poplatku z pobytu tzv. turistického poplatku na celkových příjmech obce.

Nejvyšší hodnoty vykazují turisticky nejexponovanější obce s vysokým počtem přenocování a rozvinutou rekreační funkcí, zatímco v obcích s nízkou návštěvností zůstává význam cestovního ruchu pro obecní rozpočty omezený.

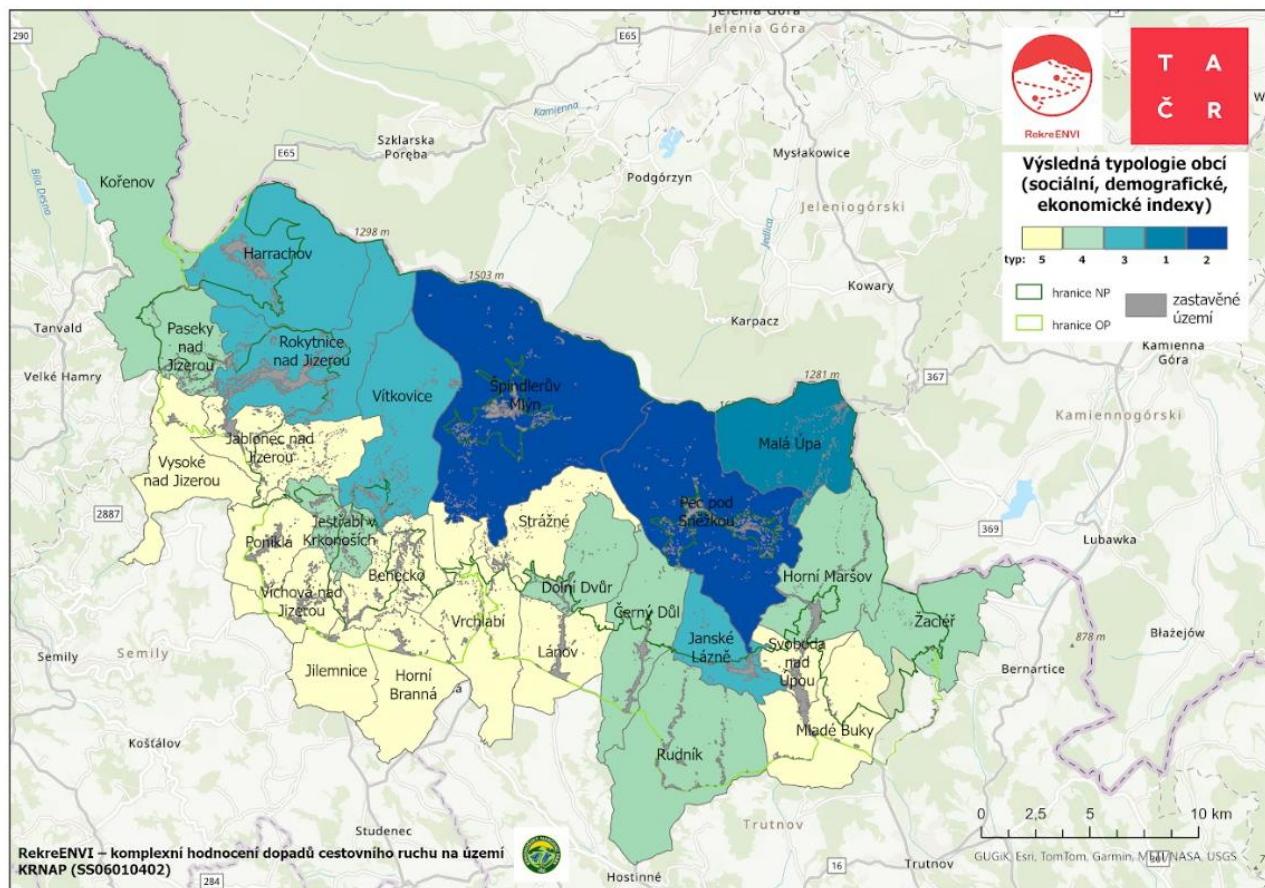

Kartogram 9: Podíl reálných osob ku rezidentům v obcích KRNAP během týdne, Zdroj: GSM data MVČR

Kartogramy č. 9 a–d zobrazují na základě zbytkových geolokačních GSM dat poskytnutých Ministerstvem vnitra ČR, pořízených v rámci projektu „Zlepšení podmínek pro decentralizaci a dostupnost veřejné správy v území“, podíl reálných osob vůči rezidentům v obcích na území KRNAP. Reálnými osobami jsou míněny všechny osoby skutečně přítomné v území – tedy trvale bydlící obyvatelé, pravidelně dojíždějící, tranzitující osoby, rekreační, turisté apod. Rezidenty jsou osoby s trvalým pobytem ve sledovaném území.

Sledované časové řezy zahrnují: a) pondělní dopoledne jako typický všední pracovní den, b) pondělní večer (19:00–23:59), c) páteční večer (19:00–23:59) jako období před víkendem a d) sobotní odpoledne (13:59), tedy období hlavní víkendové návštěvnosti. Pokud hodnota ukazatele dosahuje méně než 1, převažují v území rezidenti; hodnoty vyšší než 1 znamenají převahu osob bez trvalého bydliště v obci. Vzhledem k charakteru sledovaného území lze tyto osoby interpretovat především jako turisty a rekreační.

V pondělním dopoledni (kartogram a) jsou turisté a rekreační zatíženi především turisticky nejexponovanější obce, zejména Špindlerův Mlýn a Pec pod Sněžkou, kde je vysoká kapacita pro dlouhodobou pobytovou rekreaci. S nižší intenzitou se tento jev projevuje také v Janských Lázních a Malé Úpě. V pondělních večerních hodinách (kartogram b) je podíl reálných osob a rezidentů ve většině obcí vyrovnaný, opět s výjimkou nejvýrazněji turisticky exponovaných lokalit. Páteční večer (kartogram c) představuje období, kdy se rezidenti vrací do místa bydliště a zároveň dochází k příjezdu víkendových rekreačních. V důsledku toho již ve většině obcí počet reálně přítomných osob převyšuje počet rezidentů. Ještě výraznější nárůst tohoto podílu nastává v sobotním odpoledni (kartogram d), kdy se v území souběžně nacházejí turisté, rekreační i jednodenní návštěvníci. Kartogramy tak ukazují, že infrastruktura obcí, často dimenzovaná především na trvale bydlící obyvatele, je od pátečního večera po celý víkend vystavena výrazně zvýšené, místy až několikanásobné zátěži, se kterou je nutné při jejím plánování a provozu počítat.

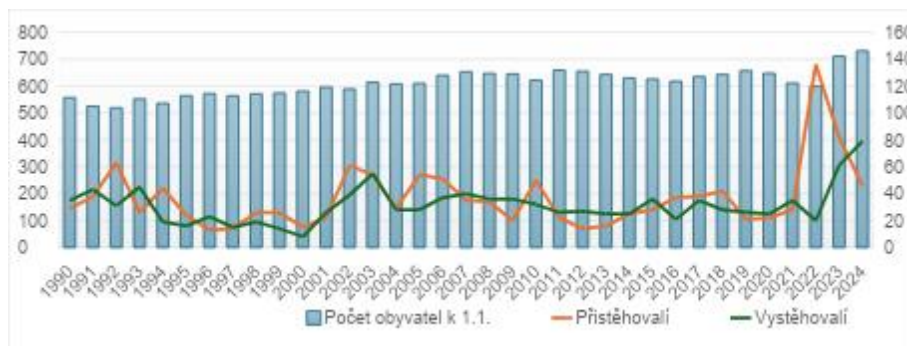

Kartogram 10: Výsledná typologie obcí KRNP (sociální, demografické, ekonomické indexy)

Mapa zobrazuje prostorovou diferenciaci obcí na území KRNP do pěti typů na základě komplexního hodnocení sociálních, demografických a ekonomických dopadů cestovního ruchu. Typologie byla vytvořena prostřednictvím vícerozměrných statistických metod, kdy byly vstupní ukazatele nejprve standardizovány, následně redukovány pomocí faktorové analýzy a výsledná faktorová skóre byla agregována shlukovou analýzou do pěti typů obcí. Výsledná typologie obcí KRNP rozlišuje pět typů sídel podle intenzity a povahy sociálních, demografických a ekonomických dopadů cestovního ruchu. Na jednom pólu stojí extrémně turisticky exponované horské obce, kde turismus strukturálně dominuje ekonomice, bytovému fondu i populačním procesům (typ 1 a 2), na opačném pólu stabilní rezidenční obce s nízkou turistickou intenzitou a vyšší dostupností bydlení (typ 5). Mezi nimi se nacházejí obce s relativně vysokou turistickou funkcí a slabší demografickou dynamikou (typ 3) a přechodové či podhorské obce s kombinací rezidenčních a turistických funkcí (typ 4). Typologie tak ukazuje výraznou prostorovou diferenciaci dopadů turismu v území KRNP a poskytuje rámec pro cílený management cestovního ruchu i územní plánování.

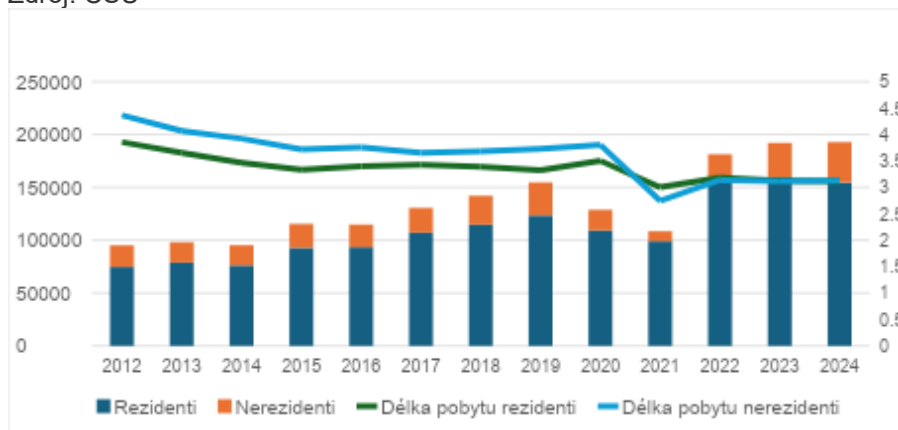
PŘÍPADOVÁ STUDIE – PEC POD SNĚŽKOU

Graf 4: Vývoj počtu obyvatel v Peci p. S. mezi lety 1990 a 2024, Zdroj: ČSÚ

Graf vývoje počtu obyvatel, počtu přistěhovalých a vystěhovalých v obci Pec pod Sněžkou sleduje období od roku 1990 do roku 2024 a vychází z dat ČSÚ vždy k 1. lednu daného roku. Počet obyvatel má mírně vzrůstající tendenci, a osciluje kolem hranice šesti set trvale žijících obyvatel. Výraznější změnu je možné zaznamenat v posledním pětiletém období, kdy pokles v letech 2019 až 2021 je vystřídán nárůstem v letech 2022 a 2023. Nárůst počtu přistěhovalých je možné dávat do kontextu s reakcí na zkušenost, kdy protipandemická opatření znemožňovala opuštění obce trvalého bydliště. Majitelé objektů druhého bydlení, rekreačních objektů a rekreačních apartmánových bytů, je nemohli navštěvovat. Zpravidla některý z členů rodiny přistoupil ke změně trvalého bydliště do druhého bydlení, aby rodina, v případě opakování opatření, mohla pobývat v obou místech trvalého bydliště členů rodiny. V kontextu kartogramů populační dynamiky (1–3) potvrzuje specifickou pozici obce, kde vysoká turistická intenzita nevede k dlouhodobému růstu rezidentní populace, ale spíše k její stabilizaci při zvýšené migrační fluktuaci.

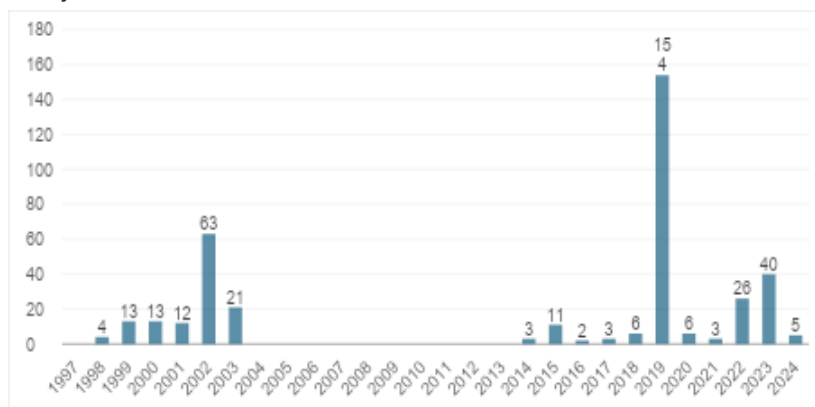
Graf 5: Počet turistů a délka pobytu v Peci p. S. mezi lety 2012 až 2024, Zdroj: ČSÚ

Graf 5 vyjadřuje počet turistů ubytovaných v hromadných ubytovacích zařízeních v letech 2012 až 2024 a rozlišuje domácí (rezidenty) a zahraniční turisty (nerezidenty) v obcích. Sleduje též délku jejich pobytu. Data byla získána z databáze ČSÚ.

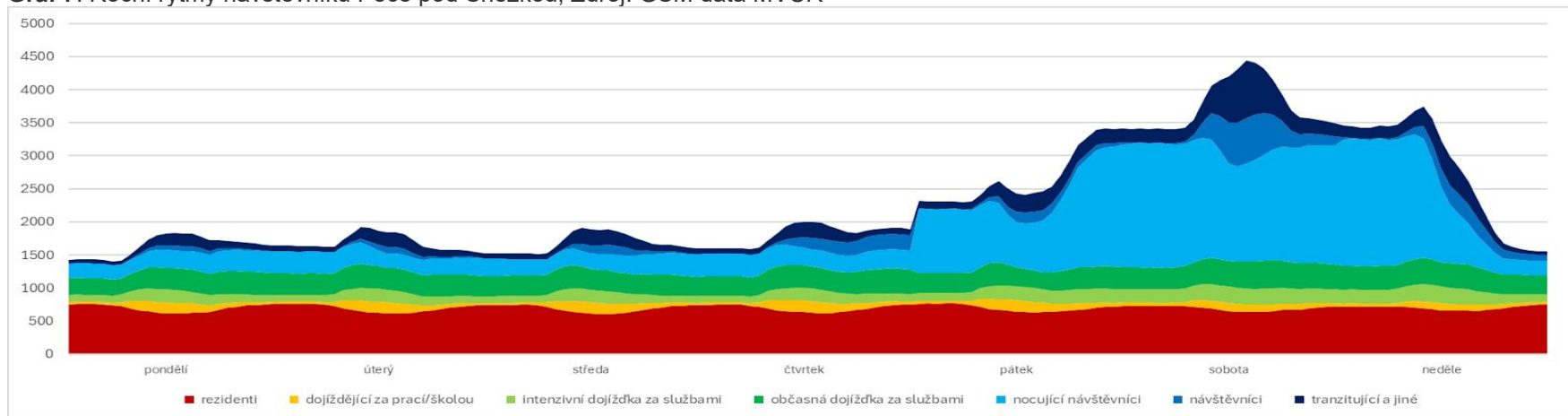
Graf dokumentuje výrazný nárůst počtu turistů po pandemickém propadu a současně klesající délku pobytu, což odpovídá trendům pozorovaným v celém KRNP (graf 2). Ve srovnání s většinou obcí však Pec pod Sněžkou dosahuje výrazně vyšších absolutních i relativních hodnot návštěvnosti, čímž potvrzuje svou roli jednoho z hlavních center koncentrace cestovního ruchu v území.

Graf 6: Počet dokončených bytů v Peci pod Sněžkou mezi lety 1997 a 2024, Zdroj: ČSÚ

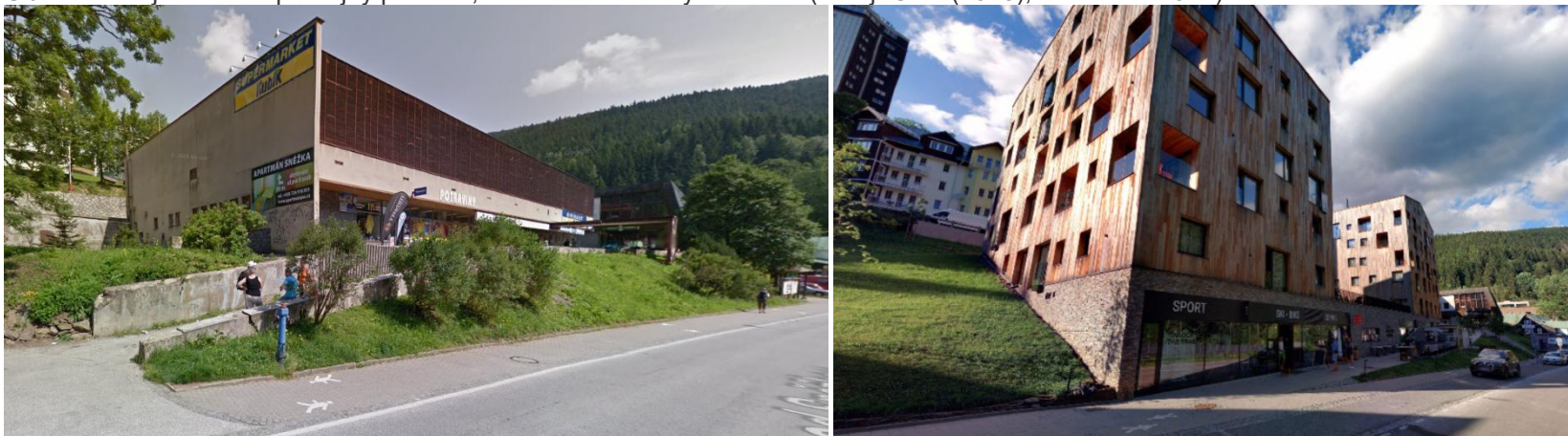
Graf 6 znázorňuje počet dokončených bytů v jednotlivých letech v období 1997 až 2024, vychází z dat poskytnutých ČSÚ. Patrné jsou dvě etapy výstavby. První kolem přelomu tisíciletí, kdy se projevuje zájem o rekreační byty v apartmánových domech, který dokumentuje trend nového typu druhého bydlení, vedle tradičního chataření a chalupaření. Druhá etapa, s vrcholem v roce 2019 kopíruje trend nárůstu cestovního ruchu ve všech podobách a destinacích. Ve vazbě na kartogram 6 je patrné, že bytová výstavba v Peci pod Sněžkou výrazně převyšuje potřeby rezidentní populace a přispívá k dalšímu posilování rekreační funkce obce.

Graf 7: Roční rytmy návštěvníků Pece pod Sněžkou, Zdroj: GSM data MVČR

Prostřednictvím zbytkových geolokačních GSM dat, lze v území identifikovat různé typy rytmů (denní a týdenní) a uživatelů (pravidelně dojíždějící, tranzitující, rekreanti, aj.), jejich reálné počty v konkrétní čas. Graf 7 dokumentuje rytmizaci v Peci pod Sněžkou, kde můžeme sledovat výrazné víkendové toky, znázorněné odstíny modré barvy. Maximálních hodnot je dosahováno v sobotu, kdy se k přenocujícím návštěvníkům tzv. turistům, přidávají i jednodenní návštěvníci, tzv. výletníci. Je tak potvrzena extrémní časová koncentrace turistické zátěže, jež má přímé dopady na místní infrastrukturu i každodenní fungování obce.

Obr. 1: Dřívější budova prodejny potravin, dnešní hotel Svatý Vavřinec (Zdroj: GSV (2015), Mazurová 2024)

Obr. 2: Dříve penzion Zeman, dnes Residence Post

Obr. 3: Změny v okolí hotelu Hradec

Pro srovnávací fotografie dokumentující novou výstavbu i změnu funkce původních a nových objektů byly využity fotografie dostupné v portálu mapy.com a GSV. Fotografie zachycují stav v roce 2015 a 2025. Všechny fotografie dokumentují navýšení ubytovacích kapacit v obci. Dvě z nich však vzhledem k charakteru (soukromé vlastnictví apartmánů) nespadají do statisticky sledované kategorie hromadných ubytovacích zařízení.

a) V centru Pece pod Sněžkou na místě mlýna a následně venkovního koupaliště bylo v 80. letech 20. století postavené Obchodní středisko Sněžka, představované prodejnou potravin s velkoryse dimenzovaným skladovým zázemím a dvěma přilehlými obchodními prostory bylo nahrazeno novým objektem, jehož vyšší nadzemní patra jsou rozvolněna do čtyř bloků s charakterem tzv. viladomů. V parteru jsou opět k dispozici obchodní prostory, ostatní prostory zaujímá Aparthotel Svatý Vavřinec, který poskytuje ubytování v soukromých apartmánech (využívaných vlastníky či dále pronajímaných), restauraci, relaxační wellness a konferenční prostory. Je v provozu od roku 2018. Došlo k zachování stávající obslužné funkce a k navýšení ubytovacích kapacit, které ovšem nespadají do kategorie statisticky sledovaného počtu lůžek.

b) Jednopatrový penzion s obytným podkrovím a kapacitou 35 lůžek byl nahrazen v roce 2019 čtyřpatrovým objektem s restaurací a 19 apartmány Post residence, který má dvojnásobnou zastavěnou plochu a několikanásobně větší objem. Oproti původnímu objektu došlo k rozšíření funkce stravovací a z hromadného ubytovacího zařízení podchyceného statistikou se stalo soukromé ubytovací zařízení, jehož kapacita není

zahrnuta do veřejně dostupné statistiky a není podchyceno jeho faktické využití.

c) Dlouho chátrající objekt horského hotelu Hradec, který byl postaven v roce 1929 a pojmenován Hotel Sport na místě penzionu Buberger z roku 1897, následně se stal zotavovnou ROH, byl nahrazen novou moderní stavbou luxusního hotelu poskytujícího služby ubytovací, stravovací, wellness i prostory pro pořádání konferenčních jednání. Je v provozu od roku 2022. Tedy v tomto místě byla funkce zachována, došlo k zvětšení stavby a k navýšení ubytovacích kapacit.

ZDROJE:

- ČSU (2025): Veřejná databáze. <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=uziv-dotaz#>
- ČUZK (2020): Databáze registru budov. Interní materiál PŘF UK.
- Fialová, D. (2021). Nadměrný cestovní ruch: příčiny a důsledky. *Geografické rozhledy*, 30(4), 8–9.
- GVS (2014): Google Street View
- Kadlecová, V., & Fialová, D. (2012). Timesharing and Suite Apartments. *Urbanismus a územní rozvoj*, 15(1), 20–25.
- Mapy.com (2025): Pec pod Sněžkou. <https://mapy.com/cs/turisticka?q=pec%20pod%20sn%C4%9B%C5%BEkou&source=muni&id=2930&ds=2&x=15.7383717&y=50.6879980&z=12>
- Mazurová, Š. (2024): Vizuální znečištění v turisticky exponovaných lokalitách na příkladu Krkonoš. Bakalářská práce, PŘF UK.
- MF ČR (2020-2025): Cenové mapa nájemního bydlení. Ministerstvo financí České republiky <https://mf.gov.cz/cs/rozpocetova-politika/podpora-projektoveho-rizeni/cenova-mapa>
- MV ČR. (2024). Geolokační data mobilních operátorů - analýza mobility populace. [Online]. Dostupný z: [<https://www.kamdojizdime.cz/>]
- Tourdata (2025): Místní poplatky. <https://tourdata.cz/temata/data/ostatni-report/mistni-poplatky1/>
- Vystoupil, J. (2007): Atlas cestovního ruchu České republiky. Praha, Ministerstvo místního rozvoje ČR.
- Zákon č. 565/1999 Sb. o místních poplatcích. Zákony pro lidi <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-565>